

Puščava

Odlomek iz romana

Saguiet el Hamra, zima 1909–1910

Pojavili so se na vrhu sipine, kot v sanjah, napol oviti v peščeno meglo, ki so jo dvigovali med hojo. Počasi so se spuščali v dolino in sledili skoraj nevidni poti. Na čelu karavane so bili možje, zaviti v volnene plašče, njihove obraze je skrivala modra tančica. Z njimi je hodilo nekaj velblodov, pa tudi koze in ovce, ki so jih preganjali dečki. Ženske so hodile zadaj. Sključene silhuete so upogibali težki plašči in koža njihovih rok in obrazov se je v tančicah barve indiga zdela še temnejša.

Neslišno so hodili v pesku, počasi, ne da bi gledali, kam gredo. Veter je ves čas pihal, puščavski veter, podnevi vroč, ponoči leden. Pesek je polzel med njimi, med kopiti kamel, in bičal obraze žensk, ki so si modro tkanino potisnile na oči. Majhni otroci so tekali, dojenčki so se jokali na hrbtih mater, zaviti v modro tkanino. Velblodi so grgrali in prhal. Nihče ni vedel, kam gredo.

Sonce je bilo še visoko na nebu, veter je odnašal zvoke in vonjave. Pot je počasi polzel po obrazih popotnikov, njihova zamolkla polt se je na licih, na rokah, vzdolž nog, navzela odseva indiga. Modre tetovaže na čelih žena so se svetile kot skarabeji. Črne oči, podobne kovinskim kapljam, so komaj zaznavale prostranstva peska, med valovi sipin so iskale sledove poti.

Nič drugega ni bilo na zemlji, ničesar, nikogar. Rodili so se iz puščave, nobena druga pot jih ni mogla voditi. Niso govorili. Ničesar niso želeli. Veter je šel prek njih, čeznje, kot da na sipinah ne bi bilo nikogar. Hodili so od prve zore, ne da bi se ustavili, utrujenost

in žeja sta se jih oprijemali kot rokavici. Žeja jim je strdila ustnice in jezike. Razjedal jih je glad. Ne bi zmogli govoriti. Že zdavnaj so postali nemi kot puščava, polni svetlobe, zaradi sonca, ki je žgalo sredi praznega neba, in otrdeli od mraza, zaradi noči z nepremičnimi zvezdami.

Proti dnu doline so po bregu počasi drseli in vijugali, kadar se jim je pesek sesipal pod nogami. Stopali so na slepo. Kot da bi potovali po nevidnih sledih, ki so jih vodile na drugo stran samote, v noč. Le eden med njimi je nosil puško, karabinko (na kamne) z dolgo črnkasto cevjo. Nosil jo je na prsih, z rokami je stiskal cev, ki je bila uperjena v nebo kot zastavni drog. Ob njem so hodili njegovi bratje, oviti v plašče, nekoliko sključeni pod težo tovara. Pod plašči so nosili modra, zaradi bodičevja raztrgana oblačila, ki jih je zlizal pesek. Za izčrpanim plemenom je pred materjo in sestrami hodil Nour, sin moža s puško. Njegov obraz je bil temačen, toda njegove oči so se svetile in njegov sijoči pogled je bil skoraj nadzemeljski.

Bili so moški in ženske peska, luči, teme. Pojavili so se kot v sanjah, na vrhu sipine, kot da bi se rodili iz neba brez oblakov in kot da bi njihove okončine prežela vsa trdota prostora. S sabo so nosili lakoto, žejo, zaradi katere so jim krvavele ustnice, trdo tišino, v kateri se je lesketalo sonce, mrzle noči, lunin sij Mlečne ceste, luno; nosili so podaljšane sence sončnega zahoda, valove deviškega peska, ki so se jih dotikali razkrceni palci, nedosegljivo obzorje. Predvsem pa so imeli v pogledih svetlobo, ki je tako jasno sijala iz beločnic njihovih oči.

Čreda sivih koz in ovac je hodila pred otroki. Tudi živali so stopale, ne da bi vedele kam, kopita so polagale v že znane sledi. Pesek se je vrtinčil med njihovimi nogami in se nabiral na njihovem umazanem runu. Moški je le z glasom vodil velblode, grgral in prhal je kot oni. Zvok hropečega dihanja se je mešal z vetrom in takoj potem proti jugu izginil v doline sipin. Toda veter, izsušenost, lakota niso bili več pomembni. Ljudje in črede so se počasi oddaljevali, polzeli proti dnu doline brez vode, brez sence.

Že tedne so bili na poti, mesece, hodili so od enega do drugega vodnjaka, prečkali so izsušene hudournike, ki so se izgubljali v pesku in se razprostirali do kamnitega hribovja, do planot. Črede so mulile borno rastlinje, osat, cvetove mlečka pa so si delile z ljudmi. Zvečer, ko se je sonce približalo obzorju in so se sence grmičevja čezmerno podaljšale, so se ljudje in živali ustavili. Moški so raztovorili velblode in na edinem drogu iz cedrinega lesa postavili velik šotor iz rjave volnene tkanine. Ženske so zanetile ogenj, pripravile kašo iz prosa, sesirjenega mleka, masla, datljev. Noč se je spuščala zelo hitro, ogromno in hladno nebo se je odprlo nad ugaslo zemljo. Tedaj so se začele rojevati zvezde, na tisoče zvezd, ki so se ustavile v prostoru. Mož s puško, tisti, ki je vodil pleme, je poklical Nourja in mu pokazal Mali voz, samotno zvezdo z imenom Cabri, ter Kochab, modro zvezdo na drugem koncu konstalacije. Proti vzhodu je Nourju pokazal kraj, kjer sijajo petero zvezd: Alkaid, Mizar, Alioth, Megrez, Fecca. Čisto na vzhodu, komaj kaj nad pepelnatim obzorjem, se je rojeval Orion, ob njem rahlo, kot jambor, nagnjen Alnilam. Poznal je vse zvezde, včasih jim je dajal čudna imena, ki so bila kot začetki pripovedk. Nourju je pokazal pot, ki so jo čez dan prehodili, kot da bi luči, ki so se na nebu prižigale, risale cesto, ki jo morajo prehoditi zemljani. Toliko zvezd! Zapuščena noč je bila polna nežno utripajočih ognjev, veter pa je odhajal in prihajal kot dih. To je bila deželna zunaj časa, daleč od človeške zgodovine, morda dežela, kjer se nič več ne more pojaviti ali umreti, kot da bi se odcepila od drugih dežel na vrhuncu zemeljskega obstoja. Može so pogosto gledali zvezde, veliko belo tančico, ki se je kot peščen most razprostirala nad zemljo. Malo so govorili, kadili so zvite lističe kifa, pripovedovali so o potovanjih, govoricali o vojni s krščanskimi vojaki, o maščevanju. Potem so poslušali noč.

Ognjeni plameni iz dračja so poplesavali pod bakrenimi čajniki, z zvokom taleče se vode. Na drugi strani žerjavice so se pogovarjale ženske, ena izmed njih je pela otroku, ki ga je uspavala na prsih. Divji psi so tulili, odgovarjal jim je odmev z dna sipin, kot da bi

jim odgovarjali drugi divji psi. Dvigal se je vonj po živalih, se mešal z vonjem vlažnega sivega peska in trpkim vonjem dima.

Potem so ženske in otroci pospali v šotoru, moški so se okrog ugaslega ognja zavili v svoje plašče. Izginjali so na prostranstvih peska in kamna, nevidni, medtem pa je črno nebo še bolj sijalo.

Tako so hodili morda mesec, morda leta. Sledili so nebesnim cestam med valovi iz sipin, cestam, ki so prihajale iz Draa, Tamgrota, Erg Iguidija, ali severneje, cesti iz Ait Atta, Gherisa, Tafilelta, tistim, ki združujejo velike zaselke iz predgorja Atlasa, ali cesti, ki se brez konca zarezuje v srce puščave, prek Hanka, proti velikemu mestu Timbuktu. Nekateri so na poti umrli, drugi so se rodili, se poročili. Tudi živali so umirale, z odprtimi gobci, nahranile so globine zemlje, ali pa so bile, če so poginile od kuge, prepuščene gnitju na trdi zemlji.

Bilo je, kot da tu ne bi bilo imen, kot da ne bi bilo besed. Puščava je z vetrom izmila vse. Možje so v svojem pogledu nosili svobodo prostora, njihova koža je postala podobna kovini. Povsod je odsevala svetloba sonca. Pesek, bež, rumen, siv, bel, lahek pesek je polzel, kazal je veter. Zakrival je vse sledi, zasipal kosti. Odbijal je svetlobo, preganjal je vodo, življenje, daleč od središča, ki bi ga bili ljudje lahko prepoznali. Možje so vedeli, da jih puščava noče, zato so hodili, ne da bi se ustavili, po poteh, ki so jih bili prekrizarili drugi, da bi našli kaj drugega. Voda je bila v *ajunib*, v očeh, v barvi neba ali v vlažnih posteljah starih blatnih potokov. Vode ni bilo ne za užitek ne za počitek. Bila je kot sled potnega curka na površini puščave, stiskaško darilo suhega Boga, zadnje gibanje življenja. Težka voda, iztrgana iz peska, mrtva voda iz razpok, lužna voda, ki je povzročala krče in bruhanje. Treba je bilo iti naprej, sklonjeno, v smer, ki so jo kazale zvezde.

Toda to je bila zadnja svobodna dežela, dežela, v kateri človeški zakoni niso bili več pomembni. Dežela za kamenje in veter, za škorpijone in puščavske miši, za tiste, ki so se znali skriti žgočemu soncu in uteči ledenim nočem.

Prevedla Mojca Medvedšek